

ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΕΣ ΠΤΥΧΕΣ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΗΣ ΚΑΠ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Δ. Ν. Μπουρδάρας

Η δημοσιονομική πτυχή κάθε πολιτικής συνιστά ένα θέμα με ιδιαίζουσα βαρύτητα: σε τελική ανάλυση το ζητούμενο κάθε πολιτικής είναι να επιτύχει τα μέγιστα με το ελάχιστο δημοσιονομικό κόστος.

Στην παρουσίαση που ακολουθεί θα γίνει επιγραμματική αναφορά στα δημοσιονομικά της ΕΕ, στα δημοσιονομικά της ΚΑΠ, στην επίπτωσή τους στην ελληνική γεωργία και τέλος θα γίνει μια προσπάθεια εξαγωγής στοιχειωδών συμπερασμάτων. Θα υπάρξει επίσης μια συνειδητή αποφυγή σε αναφορές απόλυτων αριθμών. Μόνον οριακά θα χρησιμοποιηθούν κάποια ποσοστά επί τους εκατό ή τα δέκατα της μονάδας.

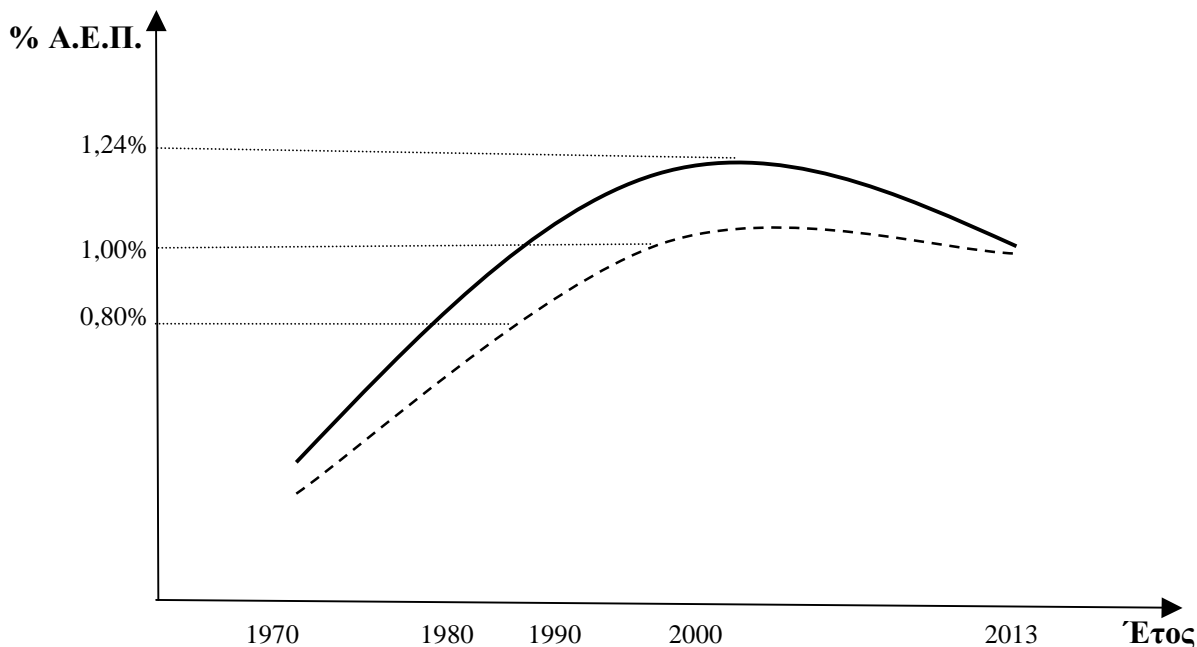
Τα δημοσιονομικά της ΕΕ

Λίγα χρόνια μετά την ιστορική Συμφωνία της Γιάλτας και υπό τη σκιά των επιπτώσεών της, υπεγράφη η Συνθήκη της Ρώμης. Μοιραία η πρώτη όχι μόνο επισκίασε τη δεύτερη αλλά και συνεχίζει να επιδρά επάνω της καταλυτικά. Βασικός στόχος της Συνθήκης της Ρώμης ήταν η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση. Σκέψεις όμως όπως εκείνη για τη δημιουργία ενός ευρωπαϊκού στρατού εγκαταλείφθηκαν από την πρώτη στιγμή. Προκρίθηκε κάτι πολύ πιο χαλαρό και ανώδυνο: η δημιουργία μιας τελωνειακής ένωσης, δηλαδή η δημιουργία μιας κοινής αγοράς. Η έννοια της κοινής αγοράς δεν συνεπάγεται δημοσιονομικό κόστος. Αντίθετα, μπορεί να οδηγήσει και σε έσοδα μέσω της εισπραξής δασμών. Για να εμπλουτιστεί η ευρωπαϊκή ιδέα με κάποιο κοινωνικό και περιφερειακό στοιχείο προστέθηκε και ο γεωργικός τομέας. Έτσι δημιουργήθηκε η κοινή αγροτική πολιτική.

Η ιστορία της ευρωπαϊκής ενοποίησης είναι μια κλασική ιστορία σύγκρουσης μεταξύ ρητορικής και ουσιαστικής βούλησης. Αυτό αποδεικνύεται από το ύψος του κοινοτικού προϋπολογισμού, που μόλις πρόσφατα έφθασε τη μία ποσοστιαία μονάδα του ακαθάριστου ευρωπαϊκού εισοδήματος, έναντι 40% περίπου που αντιπροσωπεύουν οι εθνικοί προϋπολογισμοί. Από το 1960 έπρεπε να διανυθούν τρεις δεκαετίες για να πεισθούν οι αρχηγοί των κρατών μελών να αυξήσουν το ανώτατο όριο των πόρων του

κοινοτικού προϋπολογισμού από το 0,8% στο 1% και στη συνέχεια στο 1,24% σαν ποσοστό στο ακαθάριστο ευρωπαϊκό εισόδημα.

Ο ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΗΣ Ε.Ε.

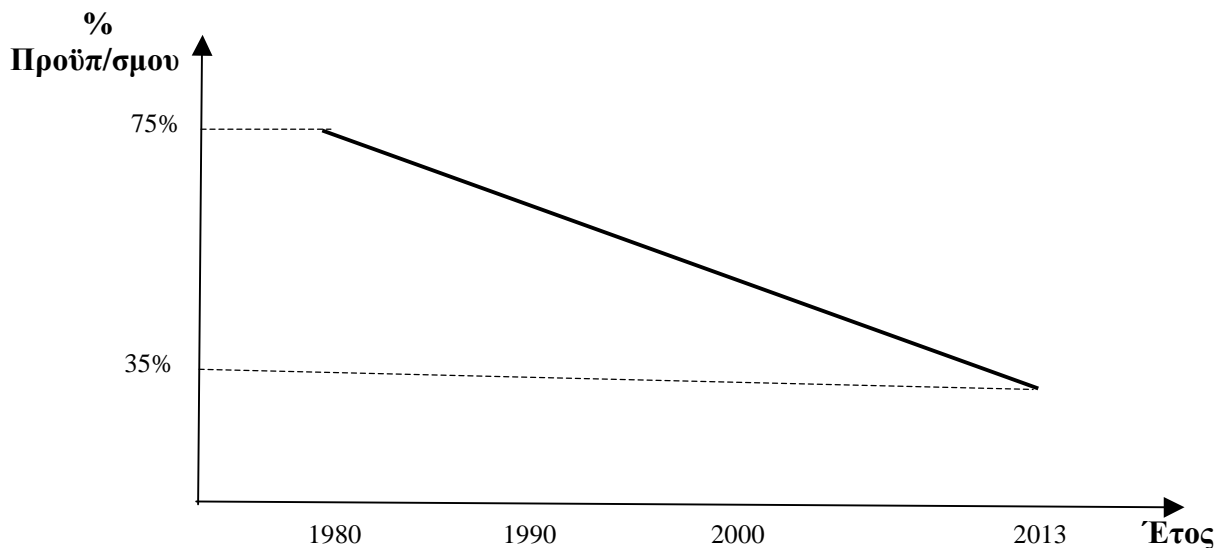

Οι πραγματικές δαπάνες του κοινοτικού προϋπολογισμού δεν έφθασαν ποτέ αυτά τα ποσοστά. Επρόκειτο για ανώτατα όρια ενώ στην πράξη ο κοινοτικός προϋπολογισμός καμία χρονιά δεν ξεπέρασε το 1% του ακαθάριστου ευρωπαϊκού εισοδήματος. Μέχρι που φθάσαμε στο Συμβούλιο Κορυφής του 2005 όπου αποφασίστηκε πανηγυρικά η μείωση ακόμη και αυτού του ανεπαρκούς μεγέθους. Οφείλουμε ωστόσο να δεχθούμε ότι η τελωνειακή ενοποίηση και η μετέπειτα νομισματική έφεραν τους ευρωπαϊκούς λαούς πιο κοντά παρά ποτέ στην ιστορία τους. Συνεπώς ένας από τους στόχους της Συνθήκης της Ρώμης επετεύχθη.

Τα Δημοσιονομικά της ΚΑΠ

Επί δεκαετίες η ΚΑΠ υπήρξε η μόνη οικονομική πολιτική της ΕΕ. Το γεγονός αυτό την έκανε να απορροφά το μεγαλύτερο ποσοστό περί το 75% των ανεπαρκών πόρων του κοινοτικού προϋπολογισμού. Σήμερα το ποσοστό αυτό φθάνει το 45% και εκτιμάται ότι το 2013 θα μειωθεί στο 35%. Αλλά πώς φθάσαμε στο σημείο αυτό;

ΟΙ ΔΑΠΑΝΕΣ ΤΗΣ Κ.Α.Π.

Οι αυξημένες ανάγκες χρηματοδότησης της ΚΑΠ προέκυψαν από την αύξηση της κοινοτικής γεωργικής παραγωγής που είναι με τη σειρά της αποτέλεσμα της προόδου της τεχνολογίας και των διαδοχικών διευρύνσεων της Ε.Ε. Οι φραγμοί στη περαιτέρω δημοσιονομική της επέκταση επιβλήθηκαν λόγω των περιορισμένων πόρων του συνολικού προϋπολογισμού και της ανάγκης να θεσμοθετηθούν και άλλες, πλην της ΚΑΠ, κοινοτικές πολιτικές. Οι παράγοντες αυτοί μετέτρεψαν την ΚΑΠ σε ένα πεδίο διαρκούς σύγκρουσης συμφερόντων.

Κατ' αρχήν, οι πρώτοι μηχανισμοί που εφαρμόστηκαν (εξωτερική προστασία, δημόσια αποθεματοποίηση) μετέφεραν το βάρος της χρηματοδότησης της ΚΑΠ στους καταναλωτές και όχι στον κοινοτικό προϋπολογισμό. Η διεύρυνση της ΕΕ προς το Ηνωμένο Βασίλειο, την Ιρλανδία και τη Δανία επίσης δεν δημιούργησε δημοσιονομικό πρόβλημα, δεδομένου ότι η συμμετοχή των χωρών αυτών στο κοινοτικό ΑΕΠ ήταν μεγαλύτερη από την επιβάρυνση που δημιουργούσε ο σχετικά μικρός γεωργικός τους τομέας. Η ένταξη της Ελλάδας στην Ε.Ε. επέφερε κάποιο δημοσιονομικό κόστος δεδομένου ότι τα κύρια ελληνικά προϊόντα όπως οι σταφίδες, το βαμβάκι, ο καπνός, το ελαιόλαδο και το αιγοπρόβειο κρέας, στηρίχθηκαν με άμεσες ενισχύσεις και όχι μέσω της επιβάρυνσης του καταναλωτή. Το πρόβλημα όμως αυτό ήταν αντιμετωπίσιμο δεδομένου ότι η ελληνική παραγωγή δεν ξεπερνούσε το 5% της κοινοτικής. Με τη διεύρυνση όμως προς την Ιβηρική χερσόνησο και τη συνεχιζόμενη αύξηση της κοινοτικής παραγωγής το δημοσιονομικό πρόβλημα της Ε.Ε. οξύνθηκε. Τότε, το 1988 για την ακρίβεια, υιοθετήθηκε για πρώτη φορά η δημοσιονομική πειθαρχία της ΚΑΠ: οι ετήσιες αυξήσεις των πιστώσεων του FEOGA-Εγγυήσεις δεν θα μπορούσαν να

ξεπερνούν ένα κλάσμα της ετήσιας αύξησης του ΑΕΠ (το 76%). Συνεπώς η βαρύτητα της ΚΑΠ στο σύνολο του κοινοτικού προϋπολογισμού άρχισε να μειώνεται.

Αργότερα, το 1992, η απεμπλοκή των διαπραγματεύσεων της GATT οδήγησε στη μεταρρύθμιση MacSharry. Η στήριξη της ΚΑΠ στα κύρια ευρωπαϊκά προϊόντα μετετράπη από εξωτερική προστασία σε άμεσες ενισχύσεις, δηλαδή σε επιβάρυνση του προϋπολογισμού. Ταυτόχρονα όμως εφαρμόστηκαν μέγιστα επιδοτούμενα όρια (εκτάρια ή ζώα) κατά προϊόν και κατά κράτος μέλος. Έτσι η δημοσιονομική επέκταση της ΚΑΠ ήταν ιδιαίτερα πειθαρχημένη. Παράλληλα, η αύξηση των θεωρητικών ανώτατων ορίων του κοινοτικού προϋπολογισμού από το 0,8%, στο 1%, στο 1,2% και στη συνέχεια στο 1,24% του κοινοτικού εισοδήματος μείωσε τη σχετική βαρύτητα στο σύνολο του προϋπολογισμού των επίσης αυξημένων γεωργικών δαπανών και επέτρεψε να αναπτυχθεί και μια δεύτερη κοινοτική οικονομική πολιτική, η πολιτική της περιφερειακής ανάπτυξης.

Η διεύρυνση του 1995 επίσης δεν δημιούργησε δημοσιονομικό πρόβλημα, διότι, όπως και στην περίπτωση του Ηνωμένου Βασιλείου η Σουηδία, η Φινλανδία και η Αυστρία συνεισφέρουν στην κοινοτικό προϋπολογισμό με υψηλότερα ποσά από εκείνα που απορροφούν.

Η διεύρυνση όμως του 2004 προς τα δέκα νέα κράτη μέλη θα δημιουργούσε σημαντικό δημοσιονομικό πρόβλημα εάν είχε ακολουθηθεί η πρακτική των προηγούμενων διευρύνσεων. Η λύση που επελέγη από το Συμβούλιο Κορυφής του 2002 ήταν η προοδευτική εισαγωγή των άμεσων γεωργικών ενισχύσεων, ξεκινώντας από 25% το 2004 για να φθάσουν στο 100% το 2013. Μέχρι τότε, η αύξηση του κοινοτικού ΑΕΠ των 25 σε ονομαστικές τιμές θα καλύψει τις ανάγκες των δέκα, στις οποίες εξάλλου τέθηκε ευθύς εξ αρχής δημοσιονομικό πλαφόν κατά χώρα, ασχέτως του πώς θα εξελιχθεί ο όγκος της γεωργικής τους παραγωγής.

Η μεταρρύθμιση της ΚΑΠ του 2003 είναι δημοσιονομικά ουδέτερη, παρά τις σημαντικές καινοτομίες που εισάγει. Οι παραγωγοί θα εισπράττουν ως αποδεσμευμένη ενίσχυση το μέσο όρο των ενισχύσεων που εισέπρατταν το διάστημα 2000-2002, ο οποίος μέσος όρος είναι ο ίδιος ονομαστικά πάντοτε με τις ενισχύσεις της εποχής MacSharry.

Περιττό να λεχθεί ότι ήδη από την προ MacSharry εποχή οι εγγυημένες τιμές και οι ενισχύσεις της ΚΑΠ πάγωσαν σε ονομαστικούς όρους – ή διαφορετικά μειώνονταν σε πραγματικούς όρους – γεγονός που θα συνεχίζεται μέχρι και το 2013. Η επί εικοσαετία μη τιμαριθμική προσαρμογή τους οδηγεί στην συνεχιζόμενη απαξίωσή τους. Έτσι, η συμμετοχή των γεωργικών δαπανών στο σύνολο του προϋπολογισμού θα μειωθεί στο 35% μέχρι το 2013.

Αξίζει στο σημείο αυτό να γίνει μια σύντομη αναφορά στην σχέση των πιστώσεων που εκταμιεύονται από τον κοινοτικό προϋπολογισμό υπέρ του τομέα των αγορών προς τις πιστώσεις υπέρ του τομέα αγροτικής ανάπτυξης ή του Πυλώνα Ι προς τον Πυλώνα ΙΙ όπως έχουν χαρακτηριστεί τελευταία. Η σχέση λοιπόν αυτή ήταν αρχικά 100% προς 0% και μόνο μετά την υποβολή του σχεδίου Mansholt στα μέσα της δεκαετίας του '70 εφαρμόστηκαν τα πρώτα μέτρα υπέρ της αγροτικής ανάπτυξης, που στηρίζονταν με αμελητέες πιστώσεις. Στη δεκαετία του 80 η σχέση έγινε 95% προς 5%, με την Agenda 2000 φθάσαμε στο 90% προς 10%, ενώ κατά την επόμενη προγραμματική περίοδο 2007-2013 και μετά την εφαρμογή της διαφοροποίησης – για τη οποία υπάρχουν σκέψεις ενδυνάμωσής της – γίνεται 80% προς 20%.

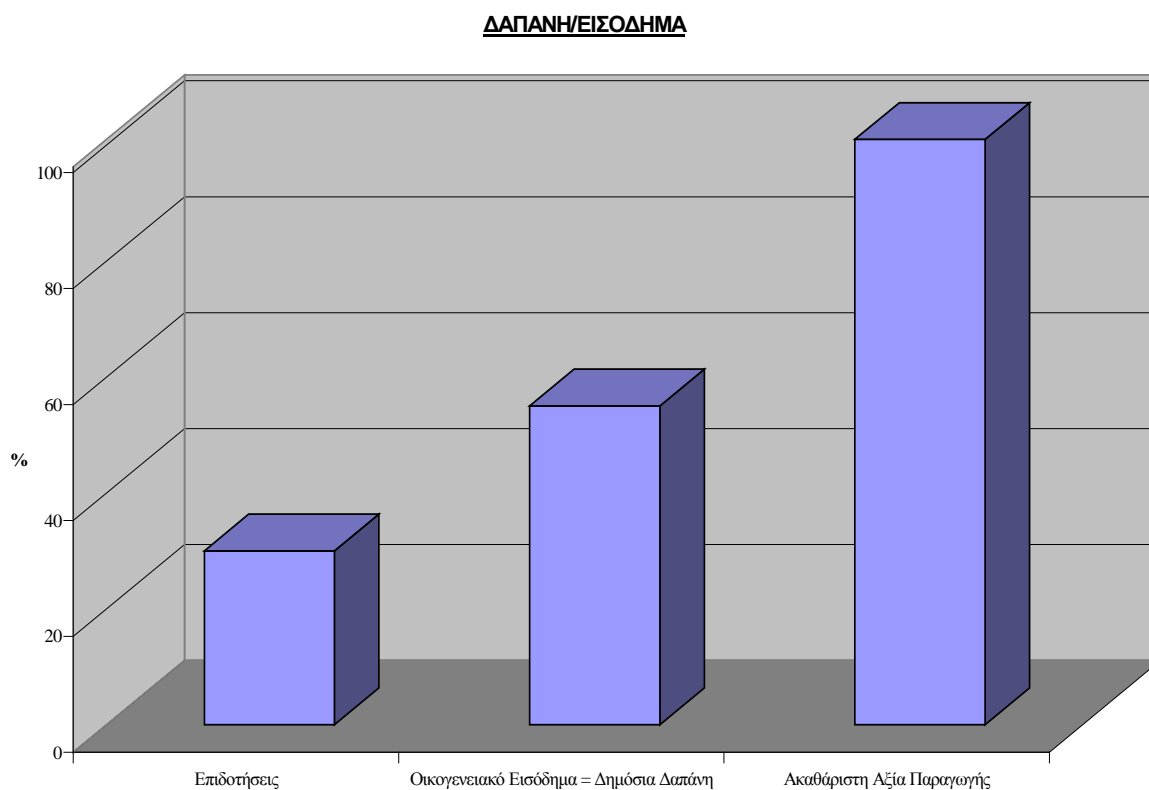
Τελευταία και πολύ σημαντική αναφορά στα δημοσιονομικά της ΚΑΠ αποτελούν οι αποφάσεις του Συμβουλίου Κορυφής του 2005. Μετά την απαίτηση Blair οι πιστώσεις υπέρ της γεωργικής ανάπτυξης μειώθηκαν, το κόστος της διεύρυνσης του 2007 προς Βουλγαρία και Ρουμανία θα επιβαρύνει τους αγρότες των 25 κρατών μελών και –τέλος– το 2008 θα αρχίσει συζήτηση για επανεξέταση των προτεραιοτήτων του συνολικού προϋπολογισμού, συμπεριλαμβανομένης της ΚΑΠ, με ότι αυτό συνεπάγεται. Παράλληλα η Γαλλία, η οποία επί δεκαετίες υπήρξε ο στυλοβάτης της ΚΑΠ, εγκαταλείπει την πολιτική Shirac. Σύντομα, αναμένεται ο νέος Πρόεδρος Sarkozy να ανοίξει τα χαρτιά του.

Οι δαπάνες της ΚΑΠ υπέρ της ελληνικής γεωργίας.

Οι κοινοτικές επιδοτήσεις αποτέλεσαν από την πρώτη στιγμή ένα βασικό πυλώνα στήριξης της ελληνικής γεωργίας, χωρίς να παραβλέπουμε βέβαια ότι δεν είναι το μοναδικό εργαλείο στήριξης εφόσον στο πλαίσιο της ΚΑΠ λειτουργεί και το σύστημα της εξωτερικής προστασίας, το οποίο επιβαρύνει κατ' ευθείαν τον καταναλωτή και όχι τον προϋπολογισμό. Η σημασία όμως της δημοσιονομικής στήριξης μέσω της ΚΑΠ

απέκτησε ιδιαίτερη βαρύτητα μετά τη μεταρρύθμιση MacSharry και τη συμφωνία της GATT.

Θα αναφερθούμε στις επόμενες παραγράφους επιγραμματικά στο μέγεθος της δημοσιονομικής στήριξης που παρέχει η ΚΑΠ προς την ελληνική γεωργία, στην ανισοκατανομή της μεταξύ των διαφόρων γεωργικών προϊόντων καθώς και στην ανισοκατανομή της μεταξύ των δικαιούχων.

Αμέσως μετά τη μεταβατική ενταξιακή περίοδο στις Ε.Κ. οι κοινοτικές δαπάνες υπέρ της ελληνικής γεωργίας έφθασαν στο 20% περίπου της ακαθάριστης αξίας της παραγωγής, ποσοστό κάθε άλλο παρά ευκαταφρόνητο. Το ποσοστό αυτό όχι μόνο ακολούθησε τη διαχρονική, λόγω πληθωρισμού, αύξηση της αξίας της παραγωγής αλλά και την ξεπέρασε, φθάνοντας σήμερα στο 25% περίπου. Τα υψηλά αυτά ποσοστά οφείλονται

- στο ότι πολλά κατ'εξοχήν ελληνικά προϊόντα καλύφθηκαν με σύστημα ελλειμματικών πληρωμών αμέσως μετά την ένταξή μας στην Ε.Ε. (σταφίδες, καπνός, βαμβάκι, ελαιόλαδο, αιγοπρόβειο κρέας),

- στο μηχανισμό switch-over, που λειτούργησε μέχρι το 1992 και ο οποίος είχε σαν αποτέλεσμα, κάθε φορά που ανατιμάτο το γερμανικό μάρκο, να αυξάνονται οι ονομαστικές τιμές των επιδοτήσεων σε ECU,
- στη μεγάλη αύξηση των επιδοτήσεων των αροτραίων καλλιεργειών και του βοείου κρέατος, που επέφερε η μεταρρύθμιση MacSharry σαν αντιστάθμισμα στη μείωση των θεσμικών τους τιμών.

Όμως, από το 1995 οι κοινοτικές ενισχύσεις παραμένουν παγωμένες σε ονομαστικό επίπεδο.

Αυτό το πολύ υψηλό ποσοστό του 25% που ισχύει σήμερα γίνεται 50% εάν στον παρανομαστή του κλάσματος αφαιρέσουμε από την ακαθάριστη αξία της παραγωγής το κόστος παραγωγής, τα ενοίκια, τους τόκους και τα ημερομίσθια που καταβάλουν οι παραγωγοί. Εάν κρατήσουμε δηλαδή σαν παρανομαστή το καθαρό γεωργικό εισόδημα της οικογενειακής εργασίας όλων των παραγωγών. Δηλαδή οι άμεσες κοινοτικές ενισχύσεις αποτελούν το 50% περίπου του οικογενειακού αγροτικού εισοδήματος.

Ακόμη και το ποσοστό του 50% γίνεται πάνω από 100%, εάν στον αριθμητή, εκτός από τις κοινοτικές ενισχύσεις, προσθέσουμε και τις εθνικές καθώς επίσης και την επιβάρυνση του εθνικού προϋπολογισμού από τους κοινοτικούς καταλογισμούς και την κάλυψη των ελλειμμάτων του ΕΛΓΑ και του ΟΓΑ. Το ποσοστό αυτό πραγματικά κόβει την ανάσα. Κάθε απλοϊκός παρατηρητής θα αντιπρότεινε την καταβολή των συνολικών αυτών δημοσιονομικών πόρων κατ' ευθείαν στους παραγωγούς και όχι μέσω του Πυλώνα Ι ή ΙΙ της ΚΑΠ, ή της κάλυψης των κοινοτικών προστίμων και της λειτουργίας των ΕΛΓΑ και ΟΓΑ, οπότε το καθαρό εισόδημα τους θα αυξανόταν ακόμη και αν σταματούσαν εντελώς την παραγωγική τους δραστηριότητα.

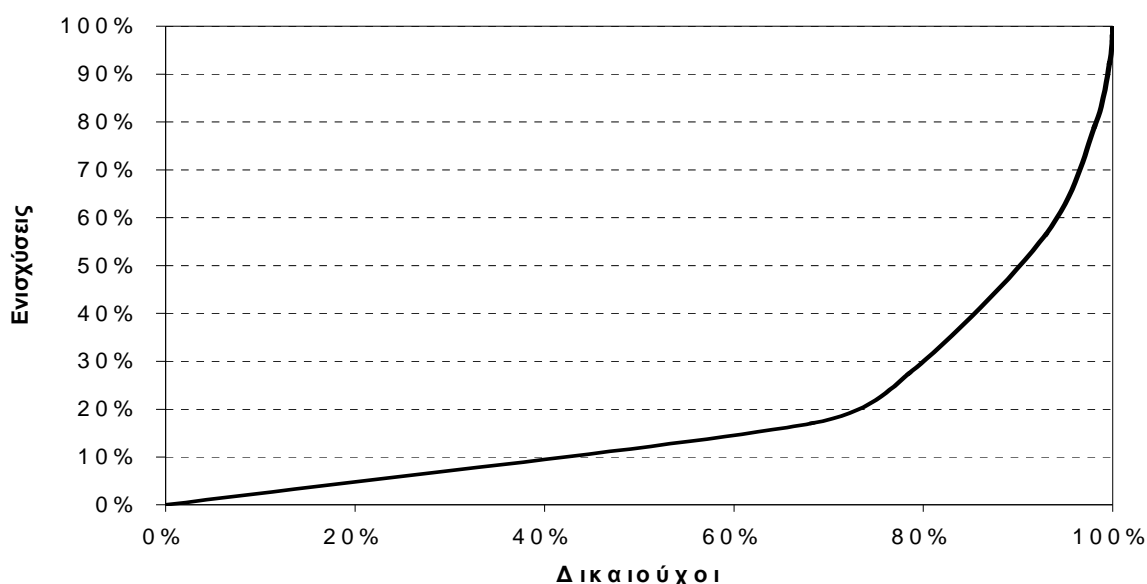
Σχετικά με την κατανομή των κοινοτικών ενισχύσεων ανάμεσα στα επιμέρους προϊόντα παρατηρούμε μια εντονότατη ανισοκατανομή. Περί το 50% της αξίας της γεωργικής μας παραγωγής απολαμβάνει ελάχιστη έως καμία στήριξη. Πρόκειται για τα περισσότερα οπωροκηπευτικά, το χοιρινό κρέας, τα αυγά-πουλερικά, το μέλι και τις χορτονομές. Στον αντίποδα έχουμε τον καπνό, όπου η πριμοδότηση μερικών ποικιλιών ήταν τριπλάσια της εμπορικής τους τιμής αλλά και το βαμβάκι όπου η ενίσχυση ήταν διπλάσια της τιμής του. Ακολουθούν τα υπόλοιπα βασικά μας προϊόντα. Σε αρκετά, η σχέση επιδότηση προς

τιμή είναι 1 προς 1, σε άλλα 1 προς 2, ενώ στο αιγοπρόβειο κρέας και στο ελαιόλαδο περί το 1 προς 3.

Η άνιση κατανομή των ενισχύσεων ανάμεσα στα προϊόντα είχε σαν αποτέλεσμα σημαντικές μεταβολές στον παραγωγικό χάρτη της ελληνικής γεωργίας. Οι αλλαγές είναι γνωστές. Το σκληρό σιτάρι αντικατέστησε το μαλακό σε εκατομμύρια στρέμματα, το βαμβάκι έφθασε μέχρι τη Θράκη, η ελαιοκαλλιέργεια επεκτάθηκε επίσης και συχνά μετατράπηκε σε ποτιστική, ενώ είχαμε υποχώρηση στα όσπρια, στις χορτονομές και σε πολλά φρούτα...

Σχετικά τώρα με τον τρόπο που κατανέμονται οι ενισχύσεις στους δικαιούχους, κατά τάξη μεγέθους των εκμεταλλεύσεών τους, η κατάσταση επιφυλάσσει εκπλήξεις. Το 2006 στη χώρα μας οι δύο στους τρεις δικαιούχους εισέπραξαν κάτω από 1.250€, ενώ πολύ λίγοι δικαιούχοι εισέπραξαν πολύ υψηλά ποσά της τάξης των αρκετών δεκάδων χιλιάδων €. Έχουμε τέλος και 10 δικαιούχους που εισέπραξαν μεταξύ 200 και 300 χιλιάδων € έκαστος. Σημειώνεται ότι τα ποσά αυτά αφορούν τις άμεσες ενισχύσεις στις οποίες δεν συμπεριλαμβάνονταν ακόμη το βαμβάκι ή τα μεταποιημένα οπωροκηπευτικά.

ΕΛΛΑΔΑ - ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ

Τα παραπάνω στοιχεία οδηγούν αβίαστα σε ένα συμπέρασμα: ο μεγαλύτερος όγκος των κοινοτικών ενισχύσεων συγκεντρώνεται στις πιο εύφορες περιοχές της χώρας, σε

ορισμένα προϊόντα και σε λίγους αλλά πολύ μεγάλους παραγωγούς, οι οποίοι προφανώς τις χρειάζονται πολύ λιγότερο από τους υπόλοιπους.

Όσο για την ιδιότητα των δικαιούχων, μικρών ή μεγάλων, δεν γνωρίζουμε απολύτως τίποτα. Δεν γνωρίζουμε δηλαδή αν είναι αγρότες ή ετεροεπαγγελματίες, εάν είναι μικροί ή μεγάλοι παραγωγοί, την οικονομική τους επιφάνεια, το E1 το E2 ή το E9 που δήλωσαν στην εφορία. Ένας μικροδικαιούχος κοινοτικών ενισχύσεων μπορεί να είναι μικροαγρότης απομακρυσμένης περιοχής ή μεγαλογιατρός της Αθήνας. Ή και το αντίστροφο. Ανάμεσα στους 10 κοντινούς μου συναδέλφους, δημοσίους υπαλλήλους σε κεντρική υπηρεσία Υπουργείου στην Αθήνα, οι 5 είναι δικαιούχοι αποδεδειγμένων γεωργικών ενισχύσεων. Όσο για την πρόταση της Επιτροπής για δημοσίευση των ονομάτων όλων των δικαιούχων κοινοτικών ενισχύσεων στο διαδίκτυο, η ελληνική πλευρά κατ' αρχήν αντιτάχθηκε. Ενώ για το Ηνωμένο Βασίλειο γνωρίζουμε – μετά από πρωτοβουλία της χώρας αυτής – το όνομα του Δούκα που εισπράττει τις περισσότερες ενισχύσεις όπως επίσης και τα ακριβή ποσά που εισπράττει η βασιλική οικογένεια, στην Ελλάδα έχουμε παντελή άγνοια υπέρ της οποίας μάλιστα μαχόμαστε. Ο πιο ακριβοπληρωμένος από την ΚΑΠ έλληνας δικαιούχος μπορεί να είναι ο οποιοσδήποτε πολίτης ή βιομηχανία ή μοναστήρι κλπ.

Θα πρέπει τέλος να γίνει μία αναφορά στο διοικητικό μηχανισμό με τον οποίο γίνεται η καταβολή των κοινοτικών ενισχύσεων στη χώρα μας: το έτος 2006 είναι πολύ χρήσιμο για την περιγραφή της κατάστασης. Όσον αφορά τις ενισχύσεις του Πυλώνα II, που συγκεντρώνουν το θεωρητικό ενδιαφέρον αρκετών έναντι των ενισχύσεων του πυλώνα I -οι οποίες μετατρέπονται αμέσως σε καταναλωτικές δαπάνες- παρατηρούμε ότι κατά το τέλος του έβδομου έτους εφαρμογής του Γ' ΚΠΣ είχαμε απορροφήσει μόνο το 50% περίπου των διαθέσιμων κοινοτικών πιστώσεων. Προφανώς μας δίνουν χρήματα για μια αγροτική ανάπτυξη, την οποία εμείς σχεδιάσαμε και δεν τα δεχόμαστε. Σύμφωνα με τους κοινοτικούς κανονισμούς απομένουν άλλα δύο χρόνια (το 2007 και το 2008) για να εισπράξουμε το υπόλοιπο 50%. Προβλέπεται ότι θα επιδοθούμε σε έναν αγώνα δρόμου για την είσπραξη τους αδιαφορώντας για την αποδοτικότερη αξιοποίησή τους. Εν τω μεταξύ, θα πρέπει να έχουμε σχεδιάσει και να έχουμε αρχίσει να εφαρμόζουμε το πρόγραμμα αγροτικής ανάπτυξης 2007-2013.

Αλλά και από την πλευρά του Πυλώνα Ι τα πράγματα είναι εξίσου άσχημα. Χωρίς το LPIS (Σύστημα Αναγνώρισης Αγροτεμαχίων) κάθε παραγωγός δηλώνει κατά το δοκούν. Μάλιστα, η οριοθέτηση των αγροτεμαχίων του πάνω στο χάρτη και η παραλαβή της αίτησης της ετήσιας ενίσχυσης γίνεται όχι με τη βοήθεια της διοίκησης αλλά της τοπικής Ένωσης Γεωργικών Συνεταιρισμών. Οι δικαιούχοι, δηλαδή οι ελεγχόμενοι, είναι μέρος και του διοικητικού και ελεγκτικού μηχανισμού. Φυσικά οι Ενώσεις χρεώνουν τους αγρότες για τις υπηρεσίες τους. Βρήκαν έτσι ένα λόγο για να δικαιολογούν την ύπαρξή τους μετά από την απομάκρυνση τους από την παραγωγική ή εμπορική δραστηριότητα των μελών τους.

Στη συνέχεια οι επιτόπιοι έλεγχοι είναι ελλιπείς. Τελικό επακόλουθο των ανωτέρω είναι ο ετήσιος καταλογισμός μας με πολλά εκατομμύρια €, ποσά τα οποία θα έφθαναν να έχουμε κατασκευάσει ήδη με προδιαγραφές κλειστού αυτοκινητόδρομου τα τμήματα Πάτρα – Κόρινθος, Πέταλο Μαλιακού και Τέμπη – Πλαταμώνας. Το θέμα των καταλογισμών υπήρξε ιδιαίτερα προσφιλές σε έναν ευρωβουλευτή της τότε αντιπολίτευσης ο οποίος το επανέφερε στη δημοσιότητα συνεχώς μέχρι το 2004. Μόνο που στη συνέχεια δεν ασχολήθηκε με το θέμα αυτό από τη στιγμή που το κόμμα του ανέλαβε την διακυβέρνηση.

Δεδομένου ότι οι καταλογισμοί ακολουθούν τις παρατυπίες με καθυστέρηση 2 ή 3 ετών, κάθε υπουργός δείχνει τον προκάτοχό του και υπόσχεται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή ότι επί των ημερών του το σύστημα θα βελτιωθεί. Η κοινοτική Επίτροπος μας απείλησε πέρυσι με αναστολή όλων των ενισχύσεων. Ίσως οι φωτιές της Πελοποννήσου να αναβάλουν την πραγματοποίηση της απειλής αυτής.

Επίλογος

Εκτός από το πραγματικό παράδειγμα των δημοσίων υπαλλήλων, κατοίκων Αθηνών, δικαιούχων αποδεδειμμένης ενίσχυσης που προαναφέρθηκε, παρατίθενται δύο ακόμη πραγματικά περιστατικά: ένας παραγωγός ξηρών καρπών από το Αγρίνιο δεν εισπράττει τη στρεμματική ενίσχυση που δικαιούται διότι, όπως ανέφερε, «απεχθάνεται να ανεβαίνει τα σκαλιά της Νομαρχίας». Ένας μεγαλοκτηνοτρόφος από την Αγιά Λαρίσης, δικαιούχος ετήσιας αποδεδειμμένης ενίσχυσης ύψους 120.000 €, είναι πρόθυμος να δεχθεί την κατάργηση των ενισχύσεων της ΚΑΠ υπό την προϋπόθεση ότι η πολιτεία θα εξασφαλίσει ότι το προϊόν του θα φθάσει πιστοποιημένο στο ράφι του super market.

Από τα παραπάνω πραγματικά περιστατικά αλλά και από τον τρόπο κατανομής των ενισχύσεων στους δικαιούχους προκύπτει το παράλογο του χαρακτήρα της σημερινής ΚΑΠ.

Στο ίδιο συμπέρασμα καταλήγουμε εάν παρατηρήσουμε σφαιρικά το γεωργικό μας τομέα. Ενώ από πλευράς κλίματος και ευφορίας του εδάφους η ελληνική γεωργική γη είναι προικισμένη, ενώ πουλάμε στην πιο ακριβή αγορά του κόσμου, ενώ η στήριξη που παρέχεται είναι από τις υψηλότερες, παράλληλα, όλοι σχεδόν οι αγρότες είναι δυσαρεστημένοι. Ο όγκος της γεωργικής μας παραγωγής έχει αρχίσει να μειώνεται, το ίδιο και το κατά κεφαλή γεωργικό εισόδημα, η ψαλίδα των τιμών παραγωγού-καταναλωτή έχει διευρυνθεί δυσβάσταχτα και για τους δύο, ο συνεργατισμός έχει καταρρεύσει και η υποβάθμιση του περιβάλλοντος προχωρά με γοργούς ρυθμούς.

Οι κοινοτικές επιδοτήσεις έδωσαν μία πολύτιμη ανάσα στην ελληνική γεωργία του '80 και του '90, σήμερα όμως –ιδίως μετά την αποδέσμευσή τους από την παραγωγή- δύσκολα μπορούν να αιτιολογηθούν στα μάτια αμερόληπτων τρίτων και ιδίως των φορολογουμένων. Αντίθετα, διαιώνισαν τις εγγενείς αδυναμίες του γεωργικού μας τομέα, χαλάρωσαν τις αντιστάσεις του κοινού και της πολιτείας για προστασία του καταναλωτή και του περιβάλλοντος και διέφθειραν τους εμπλεκόμενους. Επιπλέον, έχουν χάσει προ καιρού τον οικονομικό και αναδιανεμητικό προσανατολισμό τους.

Σεπτέμβριος 2007